

KARŞILAŞTIRMALI HUKUK BAKIMINDAN İNTERNET SÜJELERİNİN CEZA SORUMLULUĞU¹

Doç. Dr. Fatih S. Mahmutoğlu*

Giriş

Bilişim teknolojisinin hızla gelişmesi sonucu küresel bilgisayar ağları sistemi olan İnternet, günümüzde bilgiye en kolay ve hızlı bir şekilde erişilmesini sağlayan son derece etkili bir araçtır. İnternet'in insan hayatını pek çok açıdan kolaylaştıran ve sınırsız bir özgürlük alanı sağlayan bir kitle iletişim aracı olduğu tartışma götürmez bir gerçektir. Ancak kötüye kullanılmaya açık olan bu özgürlük alanı, aynı zamanda suç oluşturan bir çok faaliyetin gerçekleştirilmesi için uygun bir zemin olmuştur. Bu kötü amaçlı kullanımın engellenmesi için de uluslararası işbirliğini esas alan çeşitli prensiplerin ortaya konulması, özellikle de böyle bir hizmetten yararlananların ve teknik olarak bu olanağı sunanların ceza sorumluluğuna ilişkin kuralların ve yaptırımların düzenlenmesi gerekmiştir.

Bu bağlamda, başta Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi'ndeki durum olmak üzere, çeşitli ülkelerde İnternet sükelerinin ceza sorumluluğu irdelenebilir:

I. Avrupa Siber Suç Sözleşmesi

Biraz önce de değindiğimiz gibi, İnternet'in, ulusal sınırları aşan bir sistemi ifade etmesi, dolayısıyla bu alanda söz konusu olan suçluluğun da aynı niteliği taşıması ve bu eylemle-

* İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Usul Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi.

¹ Bu tebliğ, 02.05.2002 tarihinde, İ.Ü. Hukuk Fakültesi, Ceza Hukuku ve Kriminoloji Araştırma ve Uygulama Merkezi'nde yapılan, "İnternet Ortamında Ceza Sorumluluğu" konulu panelde sunulmuştur.

re karşı mücadele edilmesi gerekliliği karşısında, Avrupa Suç Sorunları Komitesi, 1996 yılında, İnternet ortamında işlenen suçlarla, yani "siber suçlar"la ilgili bir uzmanlar komitesi kurulmasına karar vermiştir. Komitenin yaptığı çalışmalar sonucunda, Haziran 2001'de son şekli verilen Avrupa Siber Suç Sözleşmesi, 8 Kasım 2001 tarihinde Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesince onaylanarak, 24 Kasım 2001'de imzaya açılmış ve bir çok devlet tarafından imzalanmıřtır². Türkiye ise henüz bu sözleşmeyi imzalamamıştır.

Avrupa Siber Suç Sözleşmesi incelendiğinde, İnternet suçlarının ceza sorumluluğuna ilişkin özel bir düzenlemenin yer almadığı görölmektedir. Ancak, sözleşmenin "maddi ceza hukuku" kısmında yer verilen suçlara bakıldığında, bu konuda birtakım prensipler belirlenebilir. Buna göre, sözleşmede öngörülen suçların hemen hepsinde, ceza sorumluluğu konusunda, eylemin, "haksız" ve "kasıtlı" bir biçimde gerçekleştirilmesi özellikle vurgulanmıştır. "Haksız" ifadesiyle, "hukuka özel aykırılık"³ kavramı içine giren bir durum oluşturulmuş ve suçun hukuka aykırılık unsurunun özel olarak araştırılması ve ispatlanması, failin kastının bunu da kapsamaması aranmıřtır⁴. "Kasıtlı" deyimini ile taksirle gerçekleştirilen eylemlerin ceza sorumluluğu doğurmadığı ve failin, suç konusu eylemleri bilerek ve isteyerek gerçekleştirmesi kabul edilmiştir. Sözleşmenin gerekçesinde (gerekçe 105), çocuk pornografisi konusunda, "Bu

² Sözleşme Avrupa ülkeleri dışında dört devlet tarafından (Kanada, Japonya, Güney Afrika ve ABD.) imzalanmıştır (İÇEL K., "Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi Bağlamında Avrupa Siber Suç Politikasının Ana İlkeleri" (Sunuş Konuşması), İnternet Ortamında Ceza Sorumluluğu Paneli, s.4).

³ Kavram için bkz.; İÇEL K., SOKULLU-AKINCI F., ÖZGENÇ İ., SÖZÜER A., Mahmutoğlu F. S., ÜNVER Y.; *İçel Suç Teorisi*, 2. Bası, İstanbul 2000, s.108 vd.

⁴ Sözleşmenin gerekçesinde, rıza gösterme, haklı savunma veya zorda kalış gibi hukuka uygunluk nedenlerinin yanı sıra, kamu düzeninin sürdürülmesi, ulusal güvenliğin korunması veya suçların soruşturulması gibi durumlarda da hukuka aykırılığın ortadan kalkacağı ifade edilmiştir (gerekçe 40). Yine bu bağlamda, kamunun ücretsiz ve açık erişimine izin verilen erişimler hukuka uygun kabul edilmiştir (gerekçe 47).

maddede, tarafların, çocuk pornografisiyle ilgili olarak, madde 2-8'de olduğu gibi "kasıtlı" işlendiyse suç olarak tanımlamak zorunda oldukları yasadışı fiil türleri sıralanmıştır" ifadesine yer verilerek, eylemlerin kasten işlenmesine vurgu yapıldıktan sonra, "çocuk pornografisi sunmak, erişim sağlamak, dağıtmak, yaymak, üretmek ya da bulundurmamak konusunda niyet taşımayan bir kişi yükümlü tutulamaz" denilerek, erişim sağlayıcının, ancak kasten hareket ettiğinde sorumlu olacağı belirtilmiştir. Yine aynı gerekçede, hizmet (servis) sağlayıcı ile ilgili olarak yer alan, "Bir hizmet sağlayıcı, ulusal mevzuatta bu konuyla ilgili gerekli niyet olmaksızın bir taşıyıcı işlevi üstlenmesi ya da bu tür malzemeler içeren web sitesi ya da haber odasını barındırması yeterli değildir. Ayrıca bir hizmet sağlayıcı, cezai yükümlülükten kurtulmak için fiilleri denetlemek zorunda değildir" şeklindeki ifadeye göre, söz konusu İnternet sűjesinin sorumluluğunun esası kasttır. Bunların dışında, bazı suçlar açısından ise, failin belirli bir amacı taşıması, yani özel kastının bulunması gerektiği öngörölmüştür. Bundan başka, belirli koşullarla tüzel kişilerin de ceza sorumluluğuna yer verilmiştir (m.12, 13).

II. Çeşitli Ülkeler

1- Amerika Birleşik Devletleri

A.B.D. İnternet'in anavatanı olması nedeniyle, aynı zamanda İnternet kullanımının ortaya çıkardığı çeşitli hukuki sorunların çözümüne ilişkin ilk hukuki düzenlemelerin de yapıldığı ülke olmuştur.

08.02.1996 tarihinde yürürlüğe giren "İletişim Ahlakı Yasası", İnternet'in ortaya çıkardığı hukuksal sorunların çözümüne yönelik olarak yapılan ilk hukuksal düzenlemedir. Bu yasa hükümlerine göre, İnternet üzerinden müstehcen içeriğe sahip resim, yazı, video klip vb. materyallerin yayınlanması ve iletilmesi ile yine şiddet içeren yayınların gerçekleştirilmesi suç olarak düzenlenmiş, yayını sunan sűjelerin 2 yıla kadar hapis cezası ile 250.000.-USD'a kadar para cezası ile cezalandırılmaları öngörölmüştür. Ayrıca, yasanın uygulanabilmesi için yet-

kili mercilere İnternet kullanıcılarının e-posta mesajlarının okunabilmesi ve haber gruplarındaki tartışmalar ile IRC üzerinden yapılan sohbetlerin izlenebilmesi olanağı da sağlanmış-
tır.

Bu yasal düzenleme, İnternet'in küresel karakteri ile uyuşmayan antidemokratik hükümler içermesi nedeniyle, sivil toplum örgütlerinin çok büyük tepkisini çekmiştir. Yasanın ABD Anayasası'nın Birinci Eki'nde teminat altına alınan ifade özgürlüğünü ihlal ettiği gerekçesiyle anayasaya aykırılık iddiası Federal Yüksek Mahkeme tarafından incelenmiş ve Federal Yüksek Mahkeme, yasanın iptal edilmesine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde özetle, "Bir kitle iletişim aracı olarak İnternet'in, hükümetlerin müdahalesine karşı korunması zorunludur... İnternet üzerindeki yayınlarla ilgili bir düzenlemenin bulunmaması kuşkusuz bir kaos yaratmıştır ancak unutmamak gerekir ki, İnternet'in gücü de bu kaostan kaynaklandığı gibi, Anayasada belirlenen düşünceyi açıklama özgürlüğü de aynı kaosa dayanmaktadır. Demokratik bir toplumda özgür fikir alışverişinin sağlayacağı toplumsal yarar, İnternet'te sansürün sağlayabileceği toplumsal yararlarla karşılaştırılmayacak kadar önemlidir"⁵.

Belirtmeliyiz ki, çocuk pornografisi ABD'de de en aktüel konulardan biri olma özelliğini göstermiş ve bu konuda çeşitli yasalar yürürlüğe konulmuştur. Bunlardan ilki 30.09.1996 tarihli "Çocuk Pornografisinin Önlenmesi Yasası"dır. Anılan yasa, bir taraftan İnternet yoluyla yapılan çocuk pornografisine ilişkin yayınların önlenmesine yönelik hükümler sevk ederken, diğer taraftan Anayasada güvence altına alınan düşünce ve ifade özgürlüğünün sınırsız ve ölçüsüz bir biçimde sınırlandırılması gerekliliğini de göz önünde bulundurmuştur. Bunun yanı sıra İnternet üzerinde çocuk pornografisinin önlenmesine ilişkin olarak 1998 yılında çıkarılan "Çocukların Online Olarak Korunması Yasası", özel olarak İnternet üzerindeki çocuk pornografisi ticaretini engellemeyi amaçlamıştır. Bu yasal düzenleme

⁵ İÇEL K.; *Kitle Haberleşme Hukuku, Basın, Radyo-Televizyon, Sinema, İnternet*, Yenilenmiş 5.Bası, İstanbul 2001, s.414.

ile, çocukların kullanıldığı pornografik materyalleri bulunduran ve teşhir eden, ticari seks siteleri açan kişilerin 2 yıla kadar hapis ve 150.000.-USD'a kadar para cezası ile cezalandırılmaları hükme bağlanmıştır. Ancak ACLU (Amerikan Sivil Özgürlükler Birliği) ve 17 sivil toplum örgütünün açmış oldukları dava neticesinde, Philadelphia Eyalet Yüksek Mahkemesi, anılan yasanın Anayasaya aykırı olduğuna karar vermiştir⁶.

ABD hukukunda İnternet'e ilişkin olarak yapılan diğer bir federal yasa ise, "İnternet Kumarının Yasaklanması Yasası"dır. ABD'de açıklanan bu federal nitelikli düzenlemelerin yani sıra, konu ile ilgili olarak eyaletlerde de çeşitli yasal düzenlemelere gidilmiştir⁷.

Bu arada önemle vurgulayalım ki, Amerikan Federal Yüksek Mahkemesi yakın zamanda vermiş olduğu bir kararla çocuk pornografisine ilişkin yeni bir yaklaşım sergilemiş, bizzat çocukların kullanılmadığı ancak sanal bir biçimde çocukların yer aldığı (resim, karikatür sair materyal) bu tür yayınların sanat özgürlüğü kapsamında görülmesi gerektiğini vurgulamıştır⁸. Kanımızca söz konusu karar yeni tartışmalara neden olabilecek niteliktedir.

2- Almanya

İnternet ortamında işlenen suçlar ve bunlardan kimlerin sorumlu tutulacağı konusunda, Kıta Avrupası'ndaki ilk çalışma ve düzenlemeler Almanya tarafından yapılmıştır. Bu tür yayınlardan kimlerin sorumlu tutulacağını açık bir biçimde saptayan 13.06.1997 tarihinde kabul edilen ve 01.08.1997'de yürürlüğe giren Teleservisler Yasası, 5. paragrafında İnternet yayınlarındaki søjelerin durumuna cezai açıdan açıklık getirmiştir. Ancak Alman yasa koyucusu, Avrupa Parlamentosu'nun ve

⁶ İÇEL, *Kitle Haberleşme Hukuku*, s.414-415; SINAR H.; *İnternet ve Ceza Hukuku*, İstanbul 2001, s.92-96.

⁷ SINAR, *İnternet*, s.96.

⁸ "Kinderpornographie als Meinungsfreiheit, Entscheidung des Supreme Court", *Franfurter Allgemeine Zeitung*, 18 April 2002, Nr. 90, s.9.

Konseyi'nin 08.06.2000 tarihli ve 2000/31 sayılı Direktifini de dikkate alarak 14.12.2001 tarihinde Teleservisler Yasası'nda değişiklikler yapmış, bununla sorumluluk bölümü genişletilmiş, yeni ve daha ayrıntılı bazı esaslar benimsenmiştir. (§ 8-11.)⁹

a) İçerik Sağlayıcılar

Adı konulmamakla birlikte gerek eski § 5/1'de gerek § 8/1'deki düzenleme okunduğunda, içerik sağlayıcının durumu ortaya konulmakta ve bu süjenin kendi içeriğinden genel kurallara göre sorumlu olacağı ifade edilmektedir¹⁰. Ancak kişinin kendisine ait içeriğin ne anlama geldiği çok açık değildir. Yasanın gerekçesine bakıldığında, bu ifadenin sunucunun kendisine "mal ettiği" üçüncü kişiler tarafından hazırlanmış içerikleri de kapsadığı anlaşılmaktadır. Kuşkusuz her somut olayda içeriğin, kişinin kendisine ait İnternet alanına alınış biçimi, amacı ve sunulma şekli gözetilerek mal edilme irdelenecektir¹¹.

b) Erişim Sağlayıcılar

Servis sağlayıcılar, içerik sağlayıcı olarak faaliyet gösterebileceği gibi sadece kullanıcıların İnternet ağına ulaşmalarını temin eden erişim sağlayıcı fonksiyonunu da üstlenebilirler. Erişim sağlayıcılar bu yöndeki hizmetiyle bilgileri prensip olarak depolama işlevini üstlenmemekte, sadece bilgi akışını gerçekleştirmektedir. Ancak erişim sağlayıcıların kısa süreli depolama hizmeti verebilmesi de mümkündür. Burada yabancı içerik kullanıcı sorgusu üzerine erişim sağlayıcıya ulaşmakta, kullanıcının bu bilgiye yeniden ihtiyaç duyması durumunda bilgiler çok daha hızlı bir biçimde ilgiliye iletilmektedir¹².

⁹ **ERMAN** R. B.; "Alman Hukukunda İnternet'ten Kaynaklanan Ceza Sorumluluğu", *İÜHFM.*, 2001, s.204-208.

¹⁰ **İÇEL**, *Kitle Haberleşme Hukuku*, s.415.

¹¹ **ERMAN**, s.212.

¹² **ERMAN**, s.215-216.

Teleservisler Yasası, 14.12.2001 tarihinde yapılan değişiklikle erişim sağlayanların prensip olarak kısa süreyle yapılan depolama işleminden sorumlu tutulamayacağını belirtmiş, ancak bilgilere müdahale etmesi, teknik standartlara uymaması ve kısa süreli olarak depoladığı bilgilerin ilk kaynak noktasında ağa girişinin kapatıldığını veya silindiğini öğrenmesi, hukuksal aykırılığının bir mahkeme veya idari bir makam tarafından bildirilmesine rağmen yayından kaldırmayarak muhafazaya devam etmesi hallerinde servis sağlayıcılar gibi sorumlu olacağını hüküm altına almıştır. Belirtmeliyiz ki değişiklikten önceki düzenlemede, “Yabancı içeriklerin kullanıcı sorgusu üzerine otomatik ve kısa süreli olarak bulundurulması erişim sağlama anlamına gelir” denilerek, bu ihtimaller öngörülmediğinden erişim sağlayıcısının sorumluluğuna yer verilmemiştir.

c) Servis Sağlayıcılar

Başkalarının hazırlamış olduğu içeriği kendi sunucularında depolayabilme ve buradan da doğrudan İnternet bağlantılarını kullanarak siber uzay ortamına aktarabilme olanağına sahip olan servis sağlayıcıların¹³, yabancı içerikten ne ölçüde sorumlu tutulabilecekleri önemli bir meseledir. Yasa, servis sağlayıcısının suç içeren yayından sorumlu olabilmesi için yayının bu içeriğini bilmesini ve buna rağmen kasten depolama faaliyetine devam etmesini aramaktadır. Ancak unutulmamalıdır ki, servis sağlayıcısının teknik olarak da bu yayını engelleyebilme imkanına sahip olmadığı durumlarda sorumluluğuna gidilemeyecektir. Dikkat edilmesi gereken bir nokta da, servis sağlayıcıya kısa süreli depolama hizmeti yönünden getirilen bir takım koşullar, sırf depolama faaliyeti yönünden aranmamaktadır. Servis sağlayıcı, herhangi bir yoldan suç oluşturan bilgilerin kendi bilgisayarında bulunduğunu öğrenir öğrenmez, bunu engellemek için gerekli önlemleri almak durumundadır.

13 **SINAR**, *İnternet*, s.41-42.

3- Fransa

İnternet'in ortaya çıkardığı hukuki sorunların çözümüne ilişkin olarak, Fransa'da mahkemeler uzun süre konunun genel hükümler çerçevesinde değerlendirilmesi eğiliminde olmuşlardır. Doktrinde ise İnternet'le ilgili hukuki düzenlemede, bir görüşe göre suç niteliği taşıyan bilgiyi kamunun kullanımına sunan ağların ve ilgili sùjelerin, görsel-işitsel iletişim alanının uygulamasına dahil olacağı; diğer bir görüşe göre ise, hem basın hukukuna hem de görsel-işitsel iletişim hukukuna tabi olması gerektiği ileri sürülmüştür.

Mevcut sistemin ihtiyaca cevap vermemesi üzerine, Fransız kanun koyucusu, 01.08.2000 tarih ve 2000-179 sayılı kanunun 1. maddesiyle İletişim Özgürlüğü Yasası'nın II. Babına "Link üzerinde özel haberleşme dışındaki iletişim servisleriyle ilgili hükümler" adını taşıyan ve 4 maddeden oluşan VI nolu Başlığı eklemiştir¹⁴.

Fransız Hukukuna göre İnternet sùjelerinin ceza sorumluluğunu ele aldığımızda:

a) İçerik Sağlayıcılar

İletişim Özgürlüğü Yasası'nda, içerik sağlayıcıların sorumluluğu ile ilgili bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak Fransız Ceza Kanunu'nun 121-1. maddesi, herkesin kendi eyleminden dolayı cezaen sorumlu olacağını hüküm altına aldığından, İnternet yayınının içeriğini bizzat hazırlayan sùje olan içerik sağlayıcının suç içerikli bilgilerden dolayı sorumlu olacağı ortaya konmaktadır. Ayrıca asli fail olan içerik sağlayıcının yanı sıra, içeriğin yayına hazırlanmasını ve konmasını sağlayan editör, webmaster vb. kişilerin de, İnternet yayınının içeriğinden dolayı koşulları oluştuysa iştirak hükümleri çerçevesinde sorumlu tutulabilecektir¹⁵.

¹⁴ **KANGAL** Z.T; "Fransa'da İnternet Yoluyla İşlenen Suçlardan Doğan Ceza Sorumluluğu", İÜHFM., 2001, s.228,229.

¹⁵ **KANGAL**, s.230-232.

b) Erişim Sağlayıcılar

İletişim Özgürlüğü Yasası'nın 43-7. maddesinde erişim sağlayıcılar, "Faaliyeti link üzerinde özel haberleşme dışındaki iletişim hizmetlerine bir erişim sunmak olan gerçek veya tüzel kişiler" olarak tanımlanmıştır. Adı geçen Kanunda erişim sağlayıcının ceza sorumluluğuna ilişkin herhangi bir düzenleme yer almamaktadır. Bunun anlamı Fransız Hukukunda erişim sağlayıcının cezaen sorumlu tutulamayacağıdır. Bunun yanında Kanun, erişim sağlayıcılara, erişimi bazı servislerle sınırlı tutmaya veya bazı servisleri ayıklamaya olanak veren teknik yolların mevcudiyeti konusunda abonelerine bilgi verme yükümlülüğü getirmiştir¹⁶.

c) Servis Sağlayıcılar

İletişim Özgürlüğü Yasası'nın 43-8. maddesinde: "Kamunun kullanımına sunmak için erişilebilir nitelikteki her türlü işaret, yazı, resim, ses veya mesajların doğrudan doğruya ve sürekli, ücretli veya ücretsiz olarak depolanmasını sağlayan gerçek veya tüzel kişiler olan servis sağlayıcılar, bu hizmetlerin içeriğinden dolayı yalnızca adli bir makam tarafından bildirilmesine karşın harekete geçmezlerse, cezaen veya hukuken sorumlu olabilirler" hükmü yer almaktadır. Ancak buradaki adli makamdaki ne anlaşılması gerektiği belirtilmemiştir. Adli bir makam tarafından içeriğin hukuka aykırı olduğunun kendisine bildirilmesine karşın, servis sağlayıcı bu hukuka aykırı içeriğe ulaşılmasını engellemek için gerekli tedbirleri almazsa, içerik sağlayıcının eylemine sonradan iştirak ettiği sonucuna varılacaktır¹⁷.

4- İngiltere

İngiliz Hukukunda İnternet'e ilişkin hukuki düzenlemeleri içeren özel bir mevzuat bulunmamaktadır. Ancak İnternet'in

16 KANGAL, s.232-235.

17 KANGAL, s.235-239.

neden olduğu bir takım sorunların giderilmesi amacıyla mevcut mevzuatta bazı değişiklikler yapılmıştır. Bu konuda mevzuatta yapılan değişiklikler özellikle pornografi ve çocuk pornografisi konusunda odaklanmış, 1959 ve 1964 tarihli Müstehcen Yayınlar Kanunu ve 1984 tarihli Telekomünikasyon Kanunu'nda yapılan değişikliklerle, "yayınlama" teriminin kapsamı genişletilerek, elektronik datanın depolanması ve dağıtılması düzenleme altına alınmıştır. 1964 tarihli Müstehcen Yayınların Ticaretini Yasaklayan Kanun (1/2 bölümü), kazanç sağlamak amacıyla bu tür yayınları yayınlamak üzere bulundurmaya suç olarak nitelendirmiştir.

Tüm dünyadaki gelişmeler doğrultusunda, İngiltere'de de özellikle çocuk pornografisi konusunda büyük bir hassasiyet gösterilmiştir. 1978 tarihli Çocukların Korunması Kanunu'nda yer alan "fotoğraf" tanımı, 1994 tarihli Ceza Adaleti ve Kamu Düzeni Kanunu tarafından İnternet'teki fotoğrafları ve elektronik montaj formatındaki fotoğrafları da içerecek şekilde yeniden düzenlenmiş, bu tür fotoğraf ve materyallere sahip olmak suç olarak nitelendirilmiş ve böylece çocuk pornografisi konusunda önemli bir boşluk giderilmiştir.

İngiliz Hükümeti, yapılacak hukuki düzenlemelerden ziyade İnternet endüstrisinin bizzat geliştireceği bir oto kontrol sisteminin daha verimli sonuçlar getireceği düşüncesini taşımaktadır. Nitekim bu görüş doğrultusunda, etkin bir özdenetim sisteminin kurulması ve işletilmesi amacıyla 1996 yılında Birleşik Krallık İnternet Servis Sağlayıcıları Birliği kurulmuřtur¹⁸.

5- İtalya

İtalya'da İnternet süjelerinin ceza sorumluluklarına ilişkin olarak henüz özgün bir yasal düzenlemeye gidilmemiştir, ancak bu alanda çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. İtalyan Ceza Yasası'na bazı maddelerin eklenmesine ilişkin 03.08.1998 tarih ve 269 sayılı Yasanın 600 ter maddesi, küçüklerin pornog-

¹⁸ **SINAR** H.; "İngiliz Hukukunda İnternet Suçları", yayımlanmamış yüksek lisans seminer ödevi, s.1 vd.

rafik materyallerde kullanılması suçunun İnternet aracılığıyla işlenmesi halini özel olarak düzenlemiş; buna göre, küçüklerin kullanıldığı pornografik materyallerin üretilmesi, teşhir edilmesi ve ticaretinin yapılması suç olarak nitelendirilmiş; bu materyallerin İnternet aracılığıyla dağıtılması, yayılması ve yayınlanması eylemlerinin 1 yıldan 5 yıla kadar hapis ve ayrıca para cezasıyla cezalandırılması öngörülmüştür. Ancak bu hükümler, İnternet üzerinde bir denetim sistemi getirilerek kişi özgürlüğünün sınırlandığı gerekçesiyle eleştirilmiştir¹⁹.

I. Genel Açıklamalar

A. Hukuksal Değerler Açısından Yeni Dilal Modelinin Ortaya Çıkışı

Modern ceza hukuku öğretisi bakımından merkez kavram hukuksal değer olmaktadır. Günümüz ceza hukuku öğretisinde giderek yaygınlaşan ve derinleşen bir dilal ve dilal anlayış, ceza hukukunun ana ve anahtar kavramsal değerleri kavramasında olmaktadır. Genel olarak da belirtilebilir ki günümüzde birçok yazarın savdığı hukuksal değerlerin korunması öğretisinin merkez tezi, hukuksal değerleri korumayı esas alan ve öncelikli olarak kişiyi koruyan ve görevlendiren bir fonksiyona sahip bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kavram dilal kavramıdır. Hukuksal değer kavramına bu genel kavram kavramı eşliğinde fonksiyon yüklenmesinin nedenlerinden biri de budur.

Ceza hukukunun ödevinin hukuksal değerlerin tehlikeye atılmasına önlenmesinin önemi dilal kavramı kavramına

¹⁹ İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Usul Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi.

²⁰ Bu konuyla ilgili bk. ÖZGÜR, Yeni Ceza Kanunlarıyla Korunması Gereken Hukuksal Değerlerin İncelenmesi, *Değerli Tezler*, İstanbul